

<https://www.nationalskillscommission.gov.au/reports/snapshot-time-report/part-2-matching-skills-and-jobs-post-covid-19/23-core-competencies-importance-set-base-transferable-skills> (дата звернення 15.11.2022).

2. Making Learners Into Leaders. *Nobel Explorers*. URL: <https://nobelexplorers.com> (дата звернення 15.11.2022).

3. Refugees from Ukraine recorded across Europe. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення 15.11.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-95>

Вайда Т. С.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки
Херсонського факультету,
Одеський державний університет внутрішніх справ*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК ПРАВОВА ОСНОВА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В СЕРЕДОВИЩІ МУЛЬТИНАЦІОНАЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ЄВРОСОЮЗУ

Актуальність проблеми. Правовий порядок, котрий створено Європейським Союзом (далі – ЄС) в середині ХХ ст, у сучасних умовах формує на практиці економічні, соціальні та політичні аспекти цивілізованого життя мультикультурного суспільства двадцяти восьми держав європейського континенту з населенням близько п'ятисот мільйонів людей. Громадяни доволі значної кількості та різних за культурою країн Європи є не просто їх жителями – вони також є громадянами об'єднаного утворення – ЄС. Європейські цінності – це сучасні демократичні загальнолюдські принципи і норми життєдіяльності людини, суспільства й держав (об'єднання країн), до дотримання котрих в європейському житті є повна і незаперечна повага.

З головними цінностями ЄС погоджуються також і більшість українців, про що свідчить їх прагнення стати повноцінною частиною ЄС, принаймні – ментально. Основними нормами й принципами функціонування європейської спільноти є наступні цінності, на котрих ґрунтується світогляд ЄС: 1) свобода; 2) повага до людської гідності та 3) до прав людини, включно з правами меншин; 4) верховенство права; 5) рівність; 6) демократія.

Міжкультурна комунікація населення ЄС в першу чергу визначається нормами Конвенції з прав людини і основоположних свобод (*далі* – КПЛіОС) [3] та Хартії Європейського Союзу про основні права (*далі* – ХЕСОП) [4]. Проаналізуємо правове забезпечення базових європейських цінностей шляхом уточнення основних прав і свобод, що їх забезпечують, а також відображення цих соціальних норм у вищезазначених основоположних документах Ради Європи (*далі* – РЄ) і ЄС як засад ефективного функціонування не тільки законодавства країн-членів РЄ та ЄС, а й міжкультурної й міжнародної взаємодії.

Одним із завдань прийняття ХЕСОП (2009) було: 1) конкретизація інституту громадянства ЄС та забезпечення однакового застосування прав людини на території усіх його держав-членів; 2) гармонізація юридичного статусу (режимів) соціальних і економічних прав громадян ЄС, з одного боку, та їх громадянських і політичних прав з іншого (забезпечення рівня захисту прав людини у нових членах ЄС – в колишніх країнах Східного блоку, у котрих він суттєво відрізнявся від правових практик Західноєвропейських держав) [4].

Узагальнимо інформацію щодо правового забезпечення базових європейських цінностей в нормативних актах ЄС та РЄ (див. табл. 1).

Розкриємо значення деяких європейських цінностей в контексті подальшого налагодження міжкультурної комунікації українського народу та народів ЄС.

Шість базових цінностей ЄС – це світоглядні принципи, які є близькими та зрозумілими кожному європейцю та українцю. Саме вони об'єднують український народ з європейцями більше, ніж навіть конкретні закони чи міждержавні угоди. На основі цих принципів проводяться реформи – не безпосередньо для ЄС як інституції, а для підвищення рівня життя самих людей – всі громадяни цих країн хочуть жити у комфортних і безпечних умовах, вільно подорожувати та навчатися, знати, що в державі діють єдині для всіх правила організації життєдіяльності і для успіху потрібна лише власна наполегливість. До цієї ідеальної на сьогоднішній час мети наполегливо рухається й Україна, виборюючи це право буквально в бою (маємо на увазі російсько-українську війну 2022 року, відновлення зруйнованої української економіки тощо). У міру посилення євроінтеграції та набуття реального членства України в ЄС вищезазначені цінності будуть ставати для кожного громадянина України все більш практичними і повсякденними – починаючи від модернізації всіх галузей економіки до питань колективної протидії загрозам суспільній безпеці, зменшення ризиків для життя та здоров'я людей тощо. Тому право людини на якість життя, на зручність та безпеку в їхньому широкому сенсі є таким же

проявом свободи, як і можливість особи вільно висловлювати свої думки чи подорожувати за кордон [1].

Таблиця 1

Базові європейські цінності та їх правове забезпечення

Цінність	Права, що забезпечують реалізацію цінностей	Основні документи Ради Європи та Європейського Союзу
Свобода	Фундаментальні права і свободи: право на життя, приватну власність, свобода совісті, заборона дискримінації у користуванні правами і свободами за такими ознаками: стать, раса, колір шкіри, національне та соціальне походження, майновий та соціальний стан, мова, релігія, політичні та інші переконання.	КПЛіОС, ХЕСОП
Гідність	Фундаментальні права і свободи: заборона катування і такого поводження з людьми, що принижує їхню гідність, право на цілісність особистості та її недоторканість, заборона рабства і торгівлі людьми, заборона смертної кари і страти, заборона євгенічних практик.	КПЛіОС, ХЕСОП
Толерантність	Фундаментальні права і свободи: заборона дискримінації у користуванні правами і свободами за такими ознаками: стать, раса, колір шкіри, національне та соціальне походження, мова, релігія, політичні та інші переконання.	КПЛіОС, ХЕСОП
Справедливість	Фундаментальні права і свободи: заборона дискримінації у користуванні правами і свободами за такими ознаками: стать, раса, колір шкіри, мова, національне та соціальне походження, релігія, політичні та інші переконання.	КПЛіОС, ХЕСОП

Свобода забезпечує можливість людини самостійно робити вибір та приймати рішення, які впливають на її життя чи стан суспільства в цілому. Невід’ємною складовою свободи є право на безпеку. Тому свобода – це не лише вільне висловлювання своїх думок або захист від необґрунтованого затримання правоохоронцями, а також й захист персональних даних, якісні дороги та комфортний транспорт (право на

безпеку під час дорожнього руху), участь у закордонних освітніх програмах (право на навчання), свобода пересування тощо.

Громадяни України все активніше користуються застосунком «Дія», що надає пересічним особам багато зручностей у спілкуванні з державними інститутами, при цьому кожна людина має впевненість, що її персональні дані захищені. Молоді Українці з кожним роком все масовіше їдуть на навчання в ЄС за програмою Erasmus+ та іншими освітніми програмами, що також є відчуттям у здобувачів освіти причетності до єдиної європейської студентської спільноти. В Україні почали з'являтися якісні дороги (маємо на увазі довоєнний період), українці стали користуватися в містах зручним та безпечним транспортом та іншими благами цивілізації. Це хоча й різні «побутові», але надзвичайно важливі прояви свободи.

Повага до людської гідності є джерелом усіх прав і свобод людини. Українці розуміють це дуже добре, тому Євромайдан 2014 року також носив назву Революції Гідності. Повага до людської гідності має багато вимірів. Наприклад, це такі її сучасні напрями, як: 1) медична реформа; 2) електронні державні послуги; 3) гідні умови праці й соціальний та правовий захист незахищених верств населення; 4) нормальні будівлі/приміщення та відповідні санітарно-гігієнічні умови у громадських місцях тощо. Повага до себе й інших складається з таких цінностей як терпимість/толерантність, повага та взаєморозуміння. Саме повага до етнічних і культурних особливостей, зокрема, нацменшин, є важливим здобутком ЄС [2]. В українців, як і в будь-якої іншої нації, є свої особливі риси: 1) терплячість (іноді аж занадто – *на нашу думку*); 2) справедливе обурення при зазіханні на особистісну гідність; 3) толерантність тощо. Ці якості, на наш погляд, є одними з найбільш європейських рис українського національного характеру. Саме з відчуття власної гідності народжується демократія і верховенство права, рівність і свобода громадян будь-якої країни. Тому повага до людської гідності стоїть першою серед базових європейських цінностей, першою серед рівних.

Гідність має багато вимірів. Це не лише відсіч знахабнілій державі-агресору. Відчуття гідності у великому починається з гідності у «дрібних» побутових речах з дитинства. Посилення євроінтеграції досягається через переваги, які дає торгівля з ЄС (одним із найбільших ринків світу), а також запровадження високих стандартів у сфері освіти, науки, охорони праці та довкілля. Європейське лідерство також реалізовується через співпрацю з країнами-сусідами ЄС. Європейська політика добросусідства сьогодні охоплює шістнадцять країн, серед яких є й Україна.

Просування європейського способу життя передбачає також *верховенство права* і *справедливість* як основи колективного світогляду ЄС. У практичному вимірі це означає нульову толерантність до корупції, дотримання прав і свобод людей у тих країнах, які прагнуть розвивати тісні стосунки з ЄС, захист особи від будь-яких форм дискримінації, захист прав споживачів, у тому числі через запровадження таких стандартів, які гарантують якість і безпеку товарів та послуг. Новий поштовх європейської демократії для українського суспільства (план дій щодо членства в ЄС) означає посилення демократичних норм і процедур, підвищення ефективності взаємодії інституцій ЄС у світлі глобальних викликів ХХІ століття, в тому числі коли дезінформація та військові дії держави-агресора здатні впливати на цілі країни та народи [1].

Довкола європейської інтеграції України існує декілька міфів. Найбільш поширеними серед них є такі: а) євроінтеграція означає відмову від суверенітету (міф про зовнішнє управління); б) Україна ніколи не стане членом ЄС («настамнеждут» та інші плоди російської пропаганди); в) якщо Україна ввійде до складу ЄС, то лише як сировинний придаток. Зазвичай ці міфи використовують проросійські політичні сили, мета яких – зменшити суспільну підтримку євроінтеграції і, як наслідок, загальмувати рух України до Євросоюзу. Приблизно так само ті самі сили говорили про Угоду про асоціацію з ЄС і безвізовий режим. Мовляв, цього ніколи не буде, нам це не потрібно. Але практика довела зворотнє. Після набрання чинності Угоди про асоціацію Євросоюз став найбільшим торговельним партнером України. Лише у 2019 році Україна експортувала туди товарів і послуг приблизно на 20 млрд євро, а безвіз відкрив можливість для багатьох українців побачити Європу й підвищив міжнародну вагу українського паспорту. Жодна країна Євросоюзу не позбулася свого суверенітету і веде власну політику, узгоджену із загальним курсом ЄС.

Висновки. Проаналізувавши правові засади європейських цінностей, можемо зробити деякі узагальнення: 1) у цілому, європейський світогляд і цінності визнаються українськими громадянами як гідний ідеал для наслідування, вони є необхідною умовою для нормального функціонування цивілізованого суспільства; 2) низка базових європейських цінностей сприймається українцями як невід’ємна перспектива цивілізаційного розвитку, до якого потрібно прагнути та котре в перспективі може вплинути на позитивні суспільні тенденції міжнародної комунікації; 3) разом з тим для деяких українців характерним є схильність до гіпотетичної підтримки цих цінностей, а у повсякденній практиці втілення їх вибірково. Тому, на нашу думку, необхідна подальша наполеглива роз’яснювальна робота державних та

громадських інститутів українського суспільства щодо правильного розуміння їх значення громадянами України для інтенсифікації подальшої євроінтеграції України.

Список використаних джерел:

1. Амельченко Н. Цінності об'єднаної Європи / Лабораторія законодавчих ініціатив. URL: https://parlament.org.ua/upload/docs/European_Values.pdf (дата звернення: 12.11.2022).
2. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. Страсбург, 5 листопада 1992 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_014#Text (дата звернення: 18.11.2022).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. Рим: Рада Європи, 1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 15.11.2022).
4. Хартія Європейського Союзу про основні права від 1 грудня 2009 року. URL: <https://ccl.org.ua/posts/2021/11/hartiya-osnovnyh-prav-yeuropejskogo-soyuzu/> (дата звернення: 14.11.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-96>

Годлевська В. Ю.

*доктор габілітований, професор,
Вища школа туризму та готельної справи у Гданську*

Ганський В. О.

*доктор габілітований, асоційований професор,
Вища школа туризму та готельної справи у Гданську*

ІНТЕГРАЦІЯ ЗА ДОПОМОГОЮ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ В РАМКАХ ПРОЕКТУ КУЛЬТУРНИХ МАРШРУТІВ РАДИ ЄВРОПИ (НА ПРИКЛАДІ СПАДЩИНИ ГАНЗИ)

З 1987 року проект «Культурні маршрути Ради Європи» просуває транснаціональний аспект європейської спадщини, культурного співробітництва та туризму. Проект підтримує автентичні, сталі та засновані на участі мережі культурного співробітництва, засновані на спільних цінностях, що проводяться в дусі діалогу та поваги до європейської ідентичності та різноманітності.